

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Miejsce na nalepkę
z kodem szkoły

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

Arkusz II
Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera **20** stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. W rozwiązaniach zadań trzeba przedstawić tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
5. Podczas egzaminu można korzystać z ołówka, linijki, gumki, lupy oraz kalkulatora.
6. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym, nie pisać ołówkiem.
7. Nie wolno używać korektora.
8. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
9. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
10. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie. Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**.

Życzymy powodzenia!

Wpisuje egzaminator / nauczyciel sprawdzający pracę

Nr zadania	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.
Maksymalna liczba punktów	3	3	4	6	4	2	2	4	2	2	3	4	6	6	4	6	6	4	6	4
Uzyskana liczba punktów																				

Nr zadania	48.	49.	50.	51.	52.	SUMA
Maksymalna liczba punktów	4	3	3	3	6	100
Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 28. (3 pkt)

Grekokatolicy i wyznawcy prawosławia obchodzą Święta Bożego Narodzenia 13 dni później niż katolicy. **Podaj według jakiego kalendarza obchodzone są święta w każdej z tych religii i wyjaśnij przyczyny powstania różnicy 13 dni między tymi kalendarzami.**

.....

.....

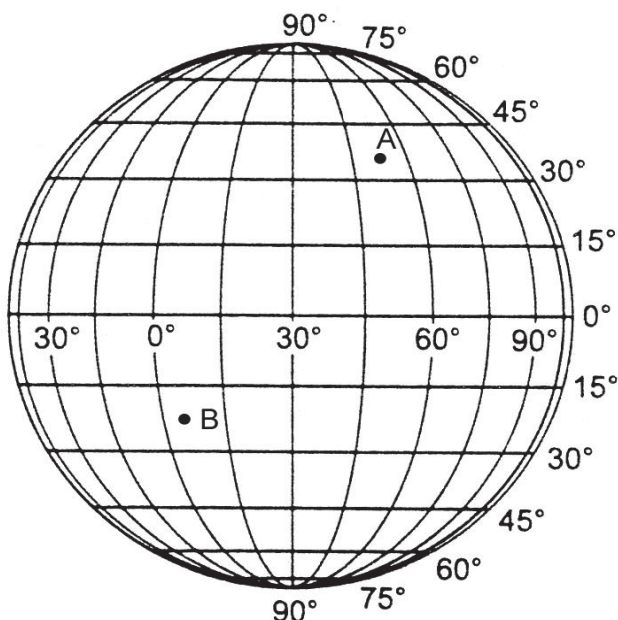
.....

.....

.....

Zadanie 29. (3 pkt)

Siła Coriolisa powoduje odchylenie kierunku ruchu ciał poruszających się na Ziemi.

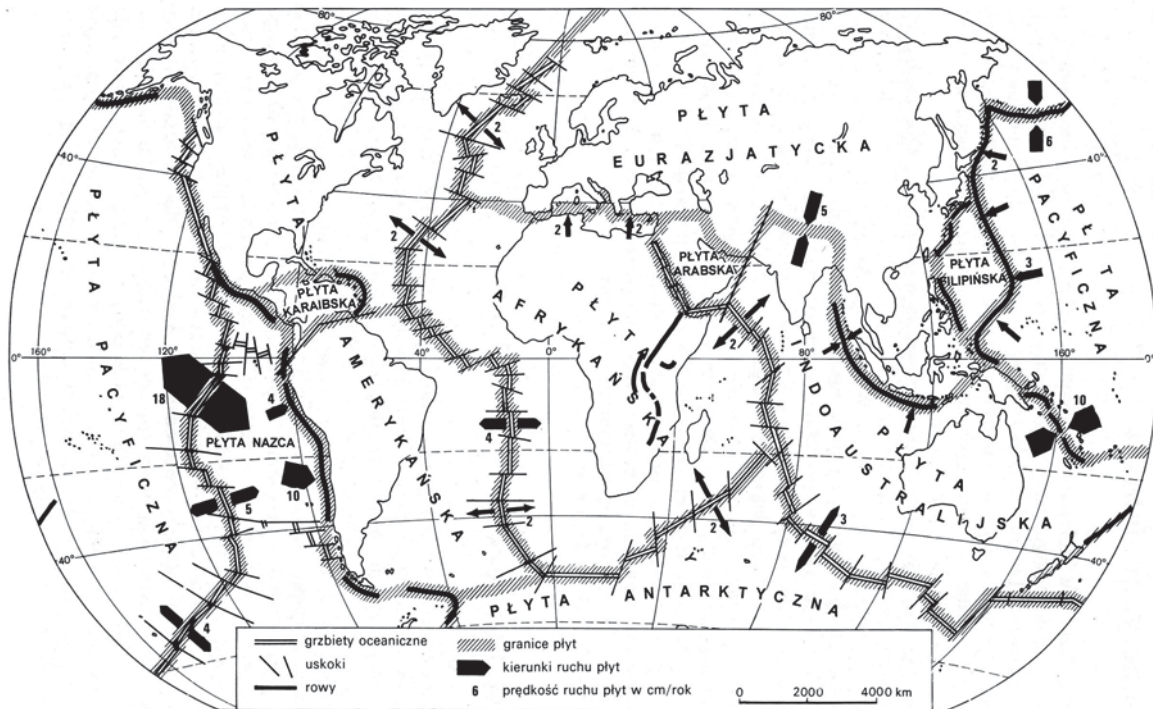
a) Na siatce południków i równoleżników zaznacz odchylenie związane z działaniem tej siły przy przemieszczaniu się ciał z punktu A na południe i z punktu B na południe.

b) Wymień trzy przykłady zjawisk przyrodniczych będących następstwem działania siły Coriolisa.

1.
2.
3.

Zadanie 30. (4 pkt)

Mapa przedstawia rozmieszczenie głównych płyt litosfery i kierunki ich ruchu.

Źródło: Kądziołka J., *Podstawy geografii w zadaniach*, WSiP, 1994.

a) Podaj po dwa przykłady obszarów położonych w strefach subdukcji i w strefach ryftowych.
Strefy subdukcji

1.
2.

Strefy ryftowe

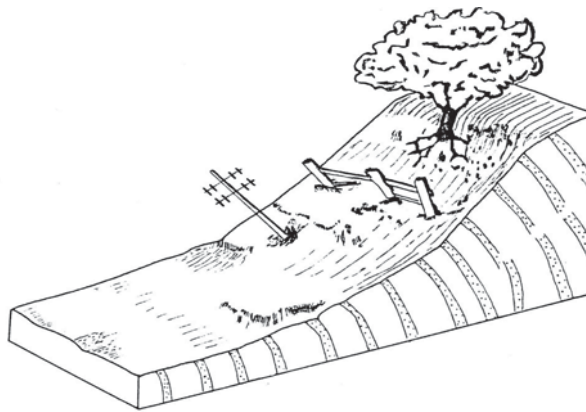
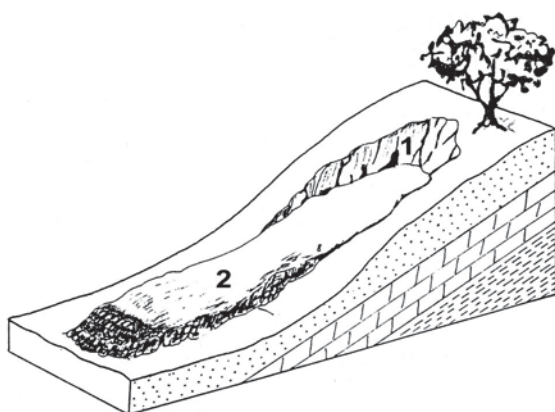
1.
2.

b) Wymień cztery procesy lub zjawiska geologiczne będące konsekwencją ruchu płyt litosfery w tych strefach.

1.
2.
3.
4.

Zadanie 31. (6 pkt)

Rysunki przedstawiają efekty działania dwóch rodzajów ruchów masowych.

A

B

Źródło: J. Kądziołka, *Podstawy geografii w zadaniach*, 1995 r.

a) Pod każdym z rysunków wpisz odpowiednią nazwę ruchu masowego.

b) Przedstaw, na czym polega każdy z tych procesów.

A.
.....

B.
.....

c) Podaj nazwy form oznaczonych na rysunku A cyframi 1 i 2.

1.

2.

d) Wymień trzy następstwa ruchu masowego przedstawionego na rysunku B.

1.

2.

3.

e) Zaproponuj trzy działania człowieka zapobiegające rozprzestrzenianiu się tych procesów.

1.

2.

3.

Zadanie 32. (4 pkt)

a) Na przykładach Wyżyny Lubelskiej i chińskiej Wyżyny Lessowej wyjaśnij różnicę w genezie pokryw lessowych.

.....

.....

.....

.....

b) Podaj nazwę formy najbardziej charakterystycznej dla terenów lessowych. Wyjaśnij jej genezę.

Nazwa formy

Wyjaśnienie genezy

.....

.....

.....

Zadanie 33. (2 pkt)

Uszereguj chronologicznie podane niżej procesy i wpisz w tabelkę odpowiadające im numery we właściwej kolejności.

1. Tworzenie się pokryw lessowych.
2. Uprawianie pszenicy.
3. Powstawanie gleb.
4. Działalność akumulacyjna wiatru.
5. Proces glebotwórczy.
6. Wietrzenie skał.
7. Wywiewanie pyłu lessowego.

--	--	--	--	--	--	--

Zadanie 34. (2 pkt)

Wyjaśnij powstanie pustyni Namib w Afryce, uwzględniając dwie główne przyczyny niedoboru opadów na tym obszarze.

.....

.....

Zadanie 35. (4 pkt)

Morze Bałtyckie jest jednym z najbardziej zanieczyszczonych mórz na kuli ziemskiej. Koncentracji zanieczyszczeń sprzyjają warunki przyrodnicze Morza Bałtyckiego.

a) Wymień cztery źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego.

1.
2.
3.
4.

b) Podaj trzy przyrodnicze przyczyny dużej koncentracji zanieczyszczeń w Morzu Bałtyckim.

1.
2.
3.

Zadanie 36. (2pkt)

W 1972 r. na Konferencji Narodów Zjednoczonych w Sztokholmie „Człowiek i Środowisko” po raz pierwszy pojawiło się pojęcie „rozwój zrównoważony”.

Zaproponuj trzy działania, które powinny podejmować społeczności lokalne, aby funkcjonować w zgodzie z rozwojem zrównoważonym.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Zadanie 37. (2 pkt)

Nad brzegami rzek, strumieni i jezior, na bagnach i torfowiskach żyją w stadach rodzinnych bobry. Budują tamy i nadwodne domki, tzw. żeremia, ryją podziemne korytarze z wejściem pod wodą. Przekształcają środowisko i zostawiają widoczne ślady swej bytności.

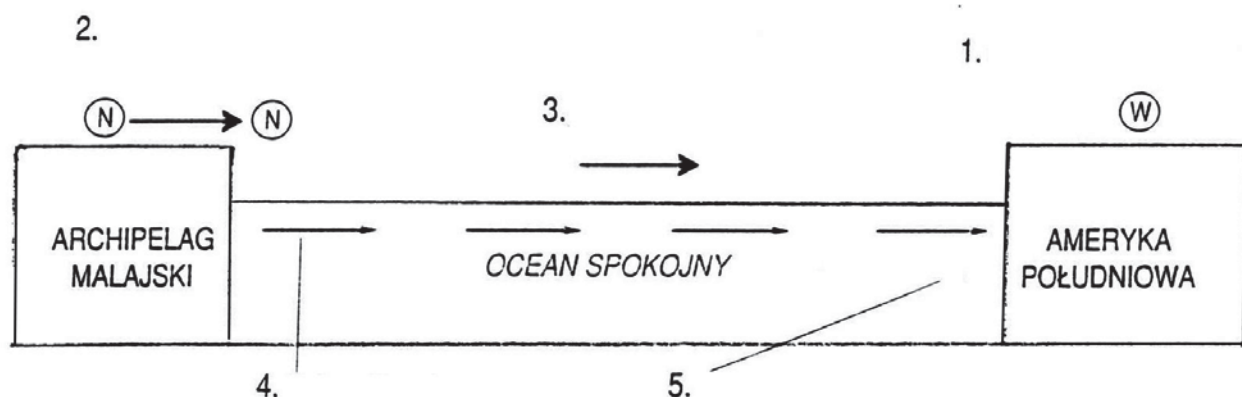
Podaj trzy przykłady przekształceń środowiska będących konsekwencją budowy tam i żeremi przez bobry.

1.
2.
3.

Zadanie 38. (3 pkt)

Jednym z tematów badawczych związanych z wszechoceanem jest wyjaśnianie mechanizmu El Niño na Oceanie Spokojnym. Działania te pozwalają przewidywać jego wystąpienie. El Niño pojawia się co kilka lat w okresie Świąt Bożego Narodzenia (stąd jego nazwa pochodząca od hiszpańskiego *Dzieciątka*).

Poniższy schemat przedstawia etapy powstawania El Niño. Opisy do schematu zapisano w tabeli bez zachowania właściwej kolejności etapów.

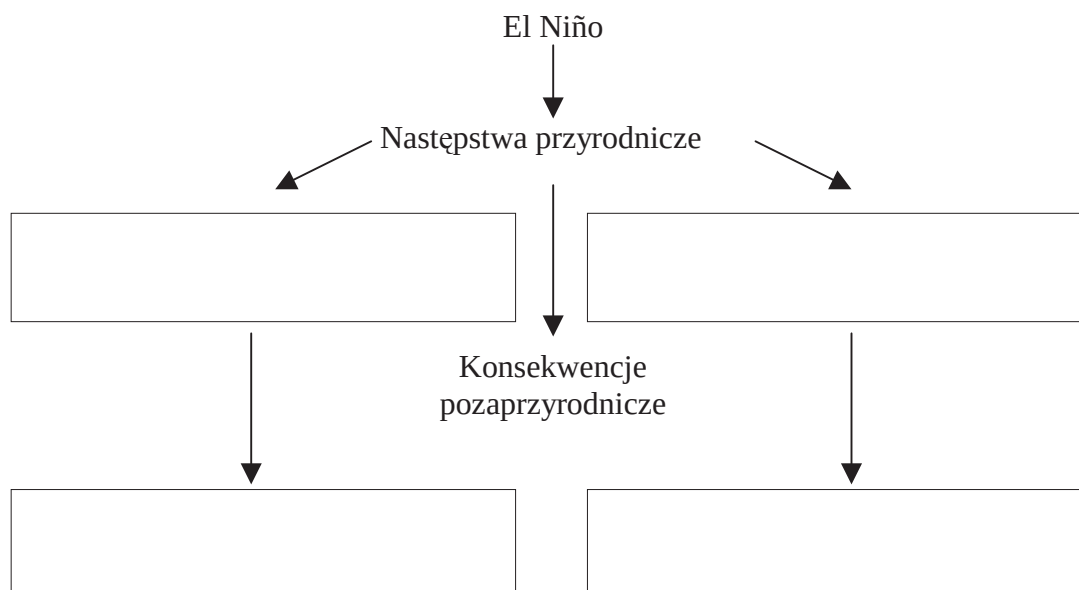

Źródło: Lenart W. *Geografia*, 2004

Numer na schemacie	Opis
5	Zahamowanie upwellingu.
	Przemieszczanie się niżej na wschód.
1	Osłabienie wyżu (przyczyna nieznana).
	Zmiana kierunku prądów morskich.
	Zanik pasatów; wiatry zachodnie.

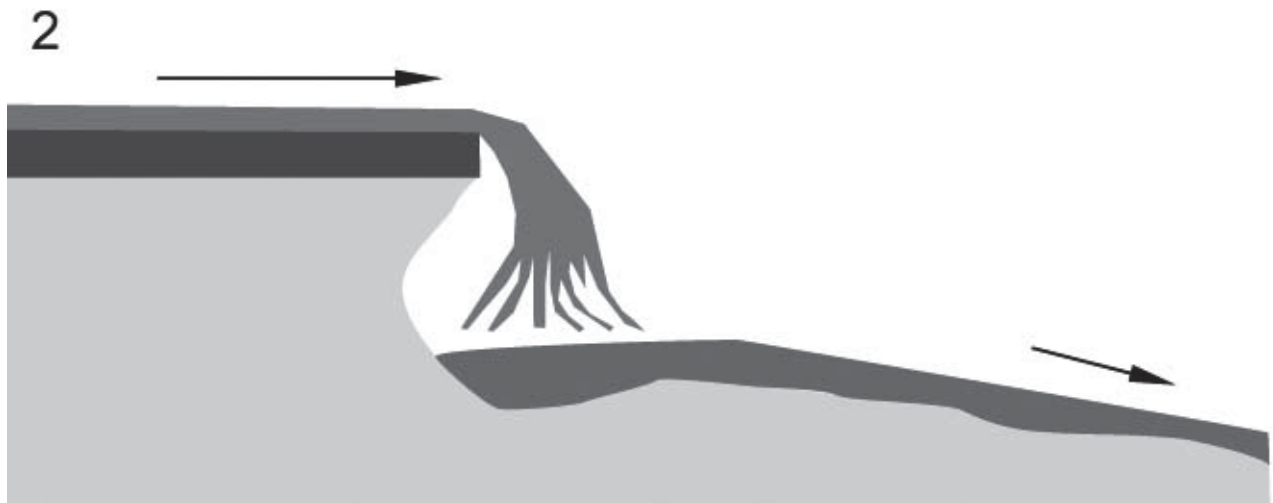
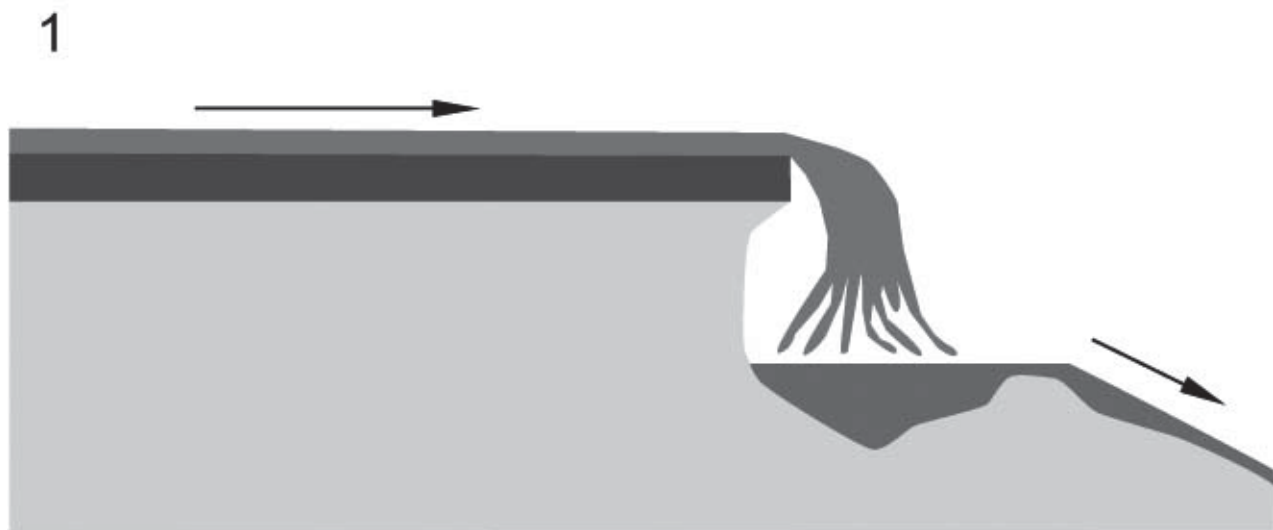
a) Wpisz do tabeli numery (ze schematu) oznaczające kolejne etapy powstawania zjawiska El Niño.

b) Przedstaw w postaci modelu przyczynowo-skutkowego dwa następstwa przyrodnicze El Niño i wynikające z nich konsekwencje pozaprzyrodnicze.

Zadanie 39. (4 pkt)

Rysunki przedstawiają ewolucję progu wodospadu.

Źródło: Balon J. *Tablice Geograficzne*, 2003.

a) Nazwij proces geologiczny, który prowadzi do przedstawionych na rysunku zmian i przedstaw przebieg ewolucji progu wodospadu.

.....
.....
.....

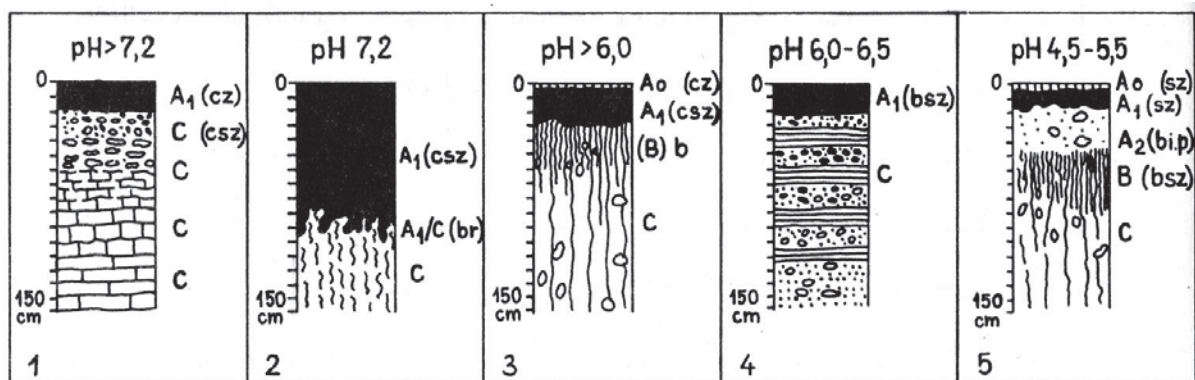
b) Podaj nazwę najwyższego wodospadu na świecie i w Polsce oraz miejsce występowania każdego z nich.

Świat

Polska

Zadanie 40. (6 pkt)

Na profilach glebowych przedstawiono pięć typów gleb występujących w Polsce.

Źródło: A. Żołnierz, *Typy gleb*, Geografia w Szkole 3/83

Oznaczenia poziomów glebowych:

A₀ - poziom ściółki leśnej, A₁ - poziom akumulacyjny próchnicy, A₂ - poziom wymywania, B - poziom wmywania, (B) - poziom brunatnienia, C - skała macierzysta.

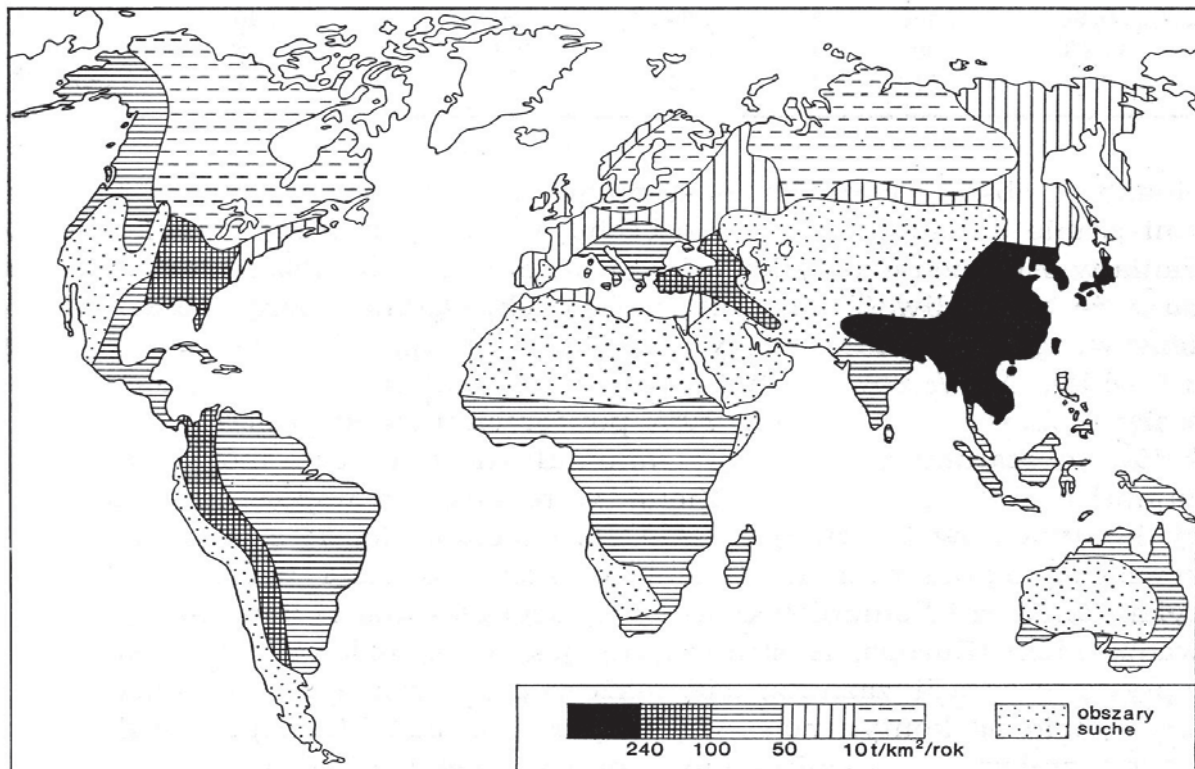
Oznaczenia barw podane w nawiasach: bi – białawy, p – popielaty, bsz – brunatnoszary, b - brunatny, br - brunatnordzawy, cz - czarny, csz – ciemnoszary, sz – szary.

Na podstawie zamieszczonych profili glebowych i własnej wiedzy uzupełnij tabelę. Przydatność rolniczą gleb określ w skali ocen: niska, średnia, wysoka, bardzo wysoka.

Numer profilu glebowego	Typ gleby	Podłoże geologiczne (skały)	Przydatność rolnicza
	brunatna		
		wapienie	
	bielicowa		
		less	

Zadanie 41. (6 pkt)

Mapa przedstawia przestrzenne zróżnicowanie intensywności erozji wodnej na świecie.

Źródło: M. Klimaszewski, *Geomorfologia*, 1978

a) Wymień trzy krainy geograficzne (z różnych regionów świata) o intensywnej wodnej erozji gleb.

1.
2.
3.

b) Wymień dwie przyczyny zróżnicowania intensywności erozji gleb.

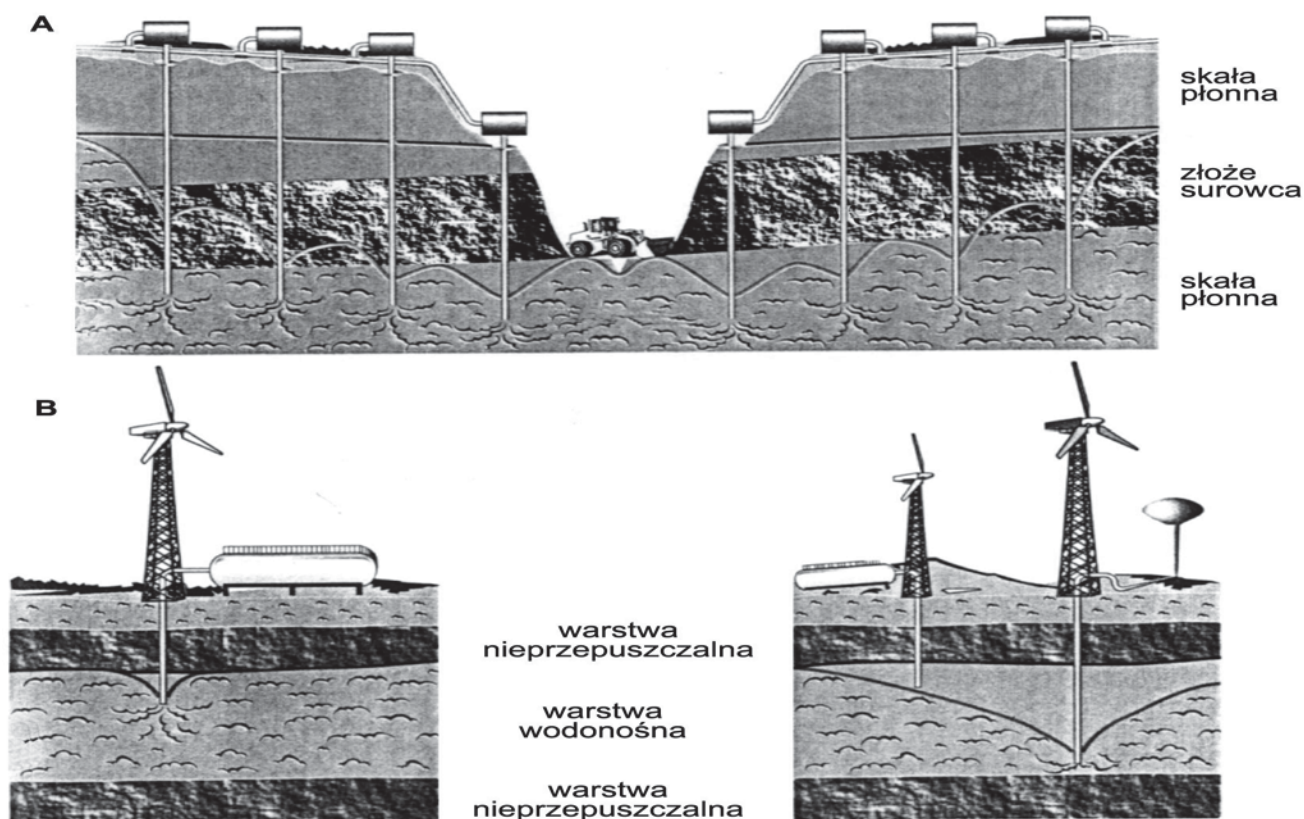
1.
2.

c) Zaproponuj dwa działania zapobiegające procesom erozji gleb.

1.
2.

Zadanie 42. (4 pkt)

Przejawem niekorzystnego wpływu działalności człowieka na wody podziemne jest m.in. tworzenie się bardzo rozległych lejów depresyjnych. Poniższe rysunki przedstawiają dwie sytuacje wyjaśniające mechanizm powstawania leja depresyjnego.

Źródło: Olczak R., *Słownik szkolny. Ochrona...*, 1999.

a) Wyjaśnij znaczenie terminu lej depresyjny.

.....
.....

b) Wyjaśnij przyczynę powstania leja depresyjnego przedstawionego na rysunku A i B.

A.

B.

c) Wymień dwa następstwa powstania leja depresyjnego.

1.

2.

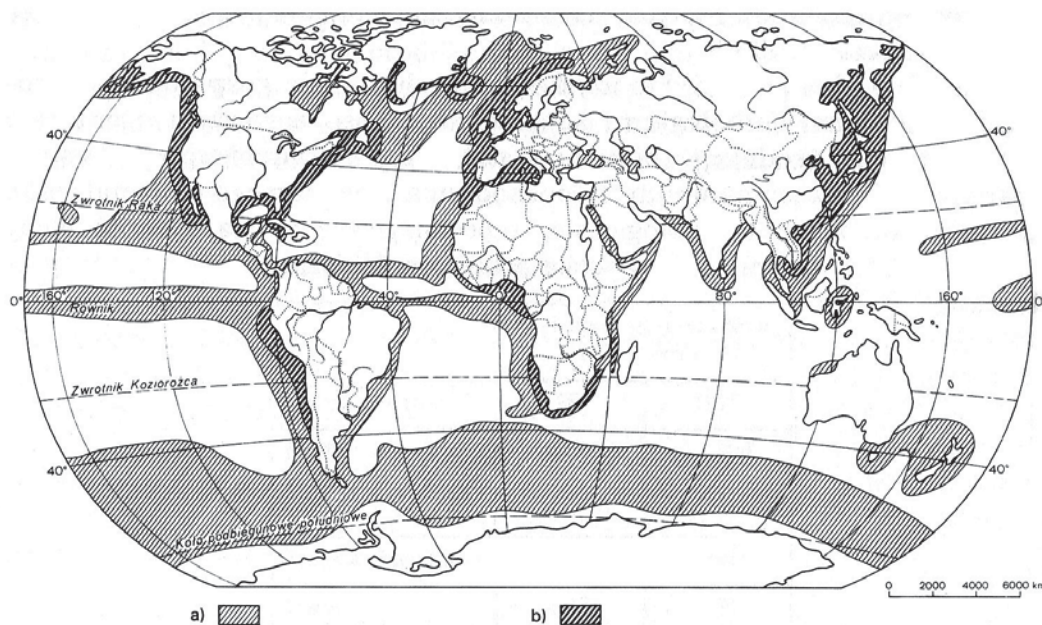
d) Wymień dwa obszary w Polsce, w których występuje lej depresyjny.

1.

2.

Zadanie 43. (6 pkt)

Mapka przedstawia rozmieszczenie żyznych obszarów mórz i obszary największych łowisk, a w tabeli przedstawiono udział w połowach światowych krajów o największych połowach oraz wielkość połowów przypadająca w tych krajach na 1 mieszkańca.

a) żyzne rejony mórz

b) rejony intensywnego rybołówstwa morskiego

Źródło: Kądziołka J., *Kompendium geografii*, 1998 r.

Państwo	Połowry morskie i słodkowodne w % udziału w świecie.	Połowry w kg na 1 mieszkańca
Chiny	17,9	13,3
Peru	11,2	415,0
Japonia	5,3	39,3
Stany Zjedn.	5,0	17,2
Chile	4,5	287,0
Indonezja	4,4	19,7
Rosja	4,2	27,3
Indie	3,8	3,6
Tajlandia	3,1	46,9
Norwegia	2,9	602,0
Islandia	2,1	7057,0
Filipiny	2,0	24,8
RP Korei	1,9	38,6
Nowa Zelandia	0,6	146,0
Polska	0,3	6,2

Źródło: *Rocznik Statystyki Międzynarodowej* 2003 (dane 2000)

a) Wymień sześć przykładów głównych łowisk na świecie. Zaznacz je cyframi na mapie.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

b) Wymień trzy przyczyny dużej żyzności mórz w wymienionych obszarach.

1.
2.
3.

c) Porównaj udział w połowach światowych z wielkością połowów na 1 mieszkańca w krajach wymienionych w tabeli i oceń, jaką rolę mogą mieć ryby w gospodarce tych krajów.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 44. (6 pkt)

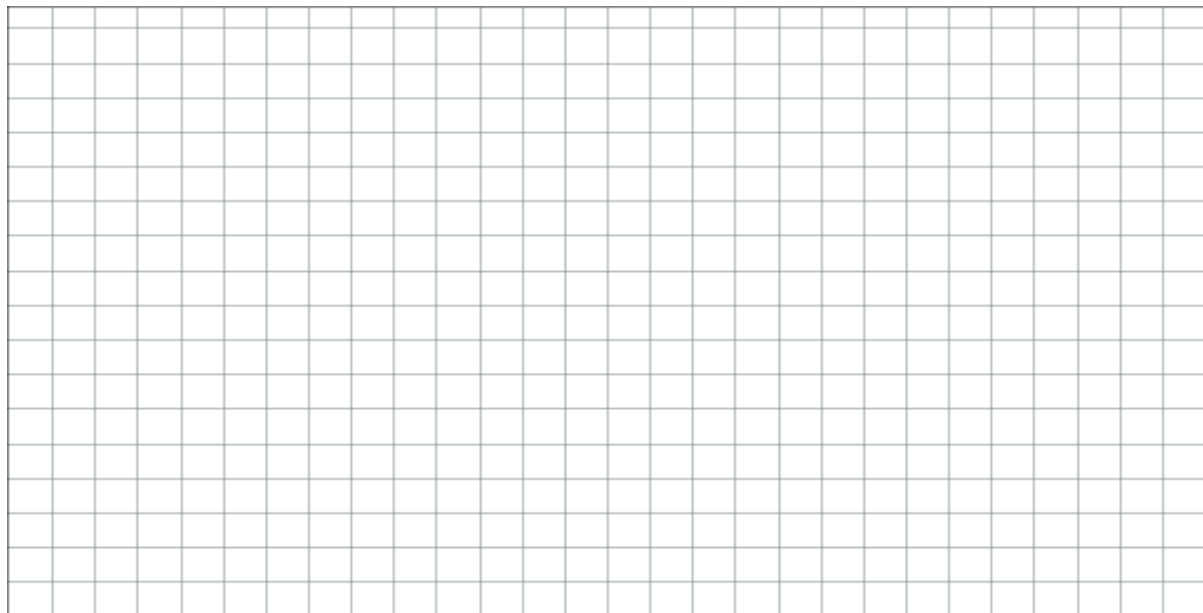
W tabeli przedstawiono wartość obrotów handlu zagranicznego Polski według grup krajów w 2001 r.

Grupy krajów	Import		Eksport	
	Wartość w mld zł	%	Wartość w mld zł	%
Kraje rozwinięte gospodarczo	183,8		156,3	
Kraje Europy Środkowo – Wschodniej	46,9		41,0	
Kraje rozwijające się gospodarczo	34,4		11,6	
Ogółem		100		100

Źródło: MRS Polski, 2003.

a) Uzupełnij tabelę i wykonaj strukturalne diagramy słupkowe ilustrujące wartość importu i eksportu Polski oraz udział w imporcie i eksporcie wymienionych grup krajów.

Miejsce na diagramy

b) Oblicz saldo handlu zagranicznego Polski.

c) Wymień grupy krajów, które mają większy udział w eksporcie niż w imporcie.

d) Sformułuj dwa wnioski dotyczące struktury i salda obrotów handlu zagranicznego Polski według grup krajów.

1.

.....

2.

.....

Zadanie 45. (4 pkt)

W tabelach przedstawiono strukturę importu i eksportu wybranych państw w 2001 r. według grup towarów (w %).

Import

Kraje	Towary rolno- - spożywcze	Surowce (bez paliw)	Paliwa mineralne i smary	Produkty przetwórstwa przemysłowego	Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy
Chiny	2,1	9,2	9,2	38,7	40,8
Japonia	12,4	6,1	20,1	33,2	28,2
Niemcy	6,3	3,3	8,5	44,4	37,5
Polska	5,9	3,4	10,1	44,2	36,4
Stany Zjednoczone	4,0	1,9	11,0	39,1	44,0

Źródło: MRS Polski, 2003.

Eksport

Kraje	Towary rolno- - spożywcze	Surowce (bez paliw)	Paliwa mineralne i smary	Produkty przetwórstwa przemysłowego	Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy
Chiny	4,9	1,8	3,2	57,0	33,1
Japonia	0,7	0,8	0,4	30,9	67,2
Niemcy	4,0	1,6	1,4	41,0	52,0
Polska	7,8	2,6	5,6	47,8	36,2
Stany Zjednoczone	6,3	4,0	1,8	36,4	51,5

Źródło: MRS Polski, 2003.

a) Wskaż, które grupy towarów mają największy udział w obrotach handlu zagranicznego.

.....

.....

.....

b) Na podstawie danych w tabelach i własnej wiedzy wyjaśnij, dlaczego handel zagraniczny jest korzystny zarówno dla kraju importującego, jak i eksportującego towary. Przedstaw trzy argumenty.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

Zadanie 46. (6 pkt)

W tabelach przedstawiono wydobycie węgla kamiennego i ropy naftowej na świecie i w wybranych krajach w latach 1995 i 2001.

Węgiel kamienny

Kraje	Wydobycie w mln ton	
	1995	2001
Świat	3745	3711
Stany Zjedn.	857	1017
Chiny	1361	960
Australia	191	329
Indie	266	319
RPA	207	223
Rosja	177	186
Polska	137	104

Źródło: MRS Polski, 2003.

Ropa naftowa

Kraje	Wydobycie w mln ton	
	1995	2001
Świat	3080,0	3289,0
Arabia Saudyjska	406,0	394,0
Rosja	305,0	348,0
Stany Zjedn.	331,0	295,0
Iran	181,0	181,0
Wenezuela	148,0	141,0
Chiny	150,0	165,0
Meksyk	141,0	163,0
Norwegia	135,0	163,0
Wlk. Brytania	122,0	118,0
Irak	27,0	115,0
Nigeria	92,2	104,0
Kuwejt	102,0	101,0
Brazylia	34,9	65,7
Polska	0,3	0,8

a) Sformułuj wniosek dotyczący zmian wydobycia węgla kamiennego i ropy naftowej na świecie w latach 1995-2001.

.....

.....

.....

b) Wyjaśnij przyczyny kierunku tych zmian dla obu surowców.

.....

.....

.....

c) Wymień po dwa kraje, w których zmiany w wydobyciu węgla i ropy naftowej miały inny kierunek niż zmiany ogólnoświatowe. Wyjaśnij przyczyny tego faktu dla każdej grupy surowców.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 47. (4 pkt)

W tabeli przedstawiono wartość PKB na 1 mieszkańca według kursów walut (2002 r.) i według PSNW (Parytetu Siły Nabywczej Walut) (2000 i 2001 r.) w wybranych krajach.

Kraje	PKB na 1 mieszk. w dol. USA	
	według kursów walut	według PSNW
Australia	21 125	27 417
Austria	25 294	28 224
Brazylia	3 551	7 300
Chiny	847	3 920
Dania	32 227	29 679
Egipt	1 543	3 670
Indie	456	2 340
Japonia	30 928	26 416
Luksemburg	45 536	48 530
Meksyk	6 188	9 146
Niemcy	24 199	26 321
Polska	4 954	10 309
Rosja	1 726	8 010
Szwajcaria	37 854	29 919

Źródło: Rocznik Statystyki Międzynarodowej, 2003.

- a) Wykorzystując dane z tabeli, wpisz poniżej te kraje, między którymi różnica wartości PKB na 1 mieszkańca jest największa. Oblicz stosunek najniższej do najwyższej wartości PKB liczonej według kursów walut i według (PSNW) i wpisz w rubrykę dysproporcja.

Wyszczególnienie	Kraj	Wartość PKB na 1 mieszk. w dol. USA	Kraj	Wartość PKB na 1 mieszk. w dol. USA
	według kursów walut		według PSNW	
PKB najniższy				
PKB najwyższy				
Dysproporcja PKB	1 :		1 :	

- b) Wykorzystując wykonane obliczenia, sformułuj wniosek dotyczący rozmiarów dysproporcji gospodarczych między tymi krajami.

.....

.....

.....

- c) Wskaż dwie przyczyny występowania tak dużych dysproporcji gospodarczych między krajami.

.....

.....

.....

Zadanie 48. (4 pkt)

Bardzo poważnym zagrożeniem dla krajów słabo rozwiniętych gospodarczo (KSR) są występujące masowo choroby zakaźne. Przedstawione niżej opisy dotyczą dwóch chorób rozpowszechnionych w tych krajach.

1. Jest chorobą zakaźną, która objawia się zmianami na skórze, zniekształceniami części ciała, zmianami neurologicznymi. Chorych izoluje się w tzw. leprozoriach. Najwięcej chorych odnotowuje się w Indiach, Brazylii, Indonezji, Myanmarze.
2. Zachorowania na tę chorobę notowane są na całym świecie, ale największym zagrożeniem jest dla krajów afrykańskich, w których rozwija się bardzo szybko. W RPA, Zambii około 20% społeczeństwa jest zarażonych, w Botswanie 37%. Na razie nie ma jeszcze na nią całkiem skutecznego lekarstwa.

a) Na podstawie opisów rozpoznaj choroby i wpisz ich nazwy.

1.
2.

b) Zaproponuj trzy działania, które umożliwiłyby skuteczną walkę ze wzrostem zachorowalności na te choroby.

1.
2.
3.

Zadanie 49. (3 pkt)

W Europie na przełomie lat 80. i 90. nastąpiły istotne dla całego świata zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne. Transformacja systemu ekonomicznego objęła również Polskę i polegała na przejściu z gospodarki centralnie sterowanej do gospodarki rynkowej.

Przedstaw cztery cechy gospodarki centralnie sterowanej różniące tę gospodarkę od gospodarki rynkowej.

1.
2.
3.
4.

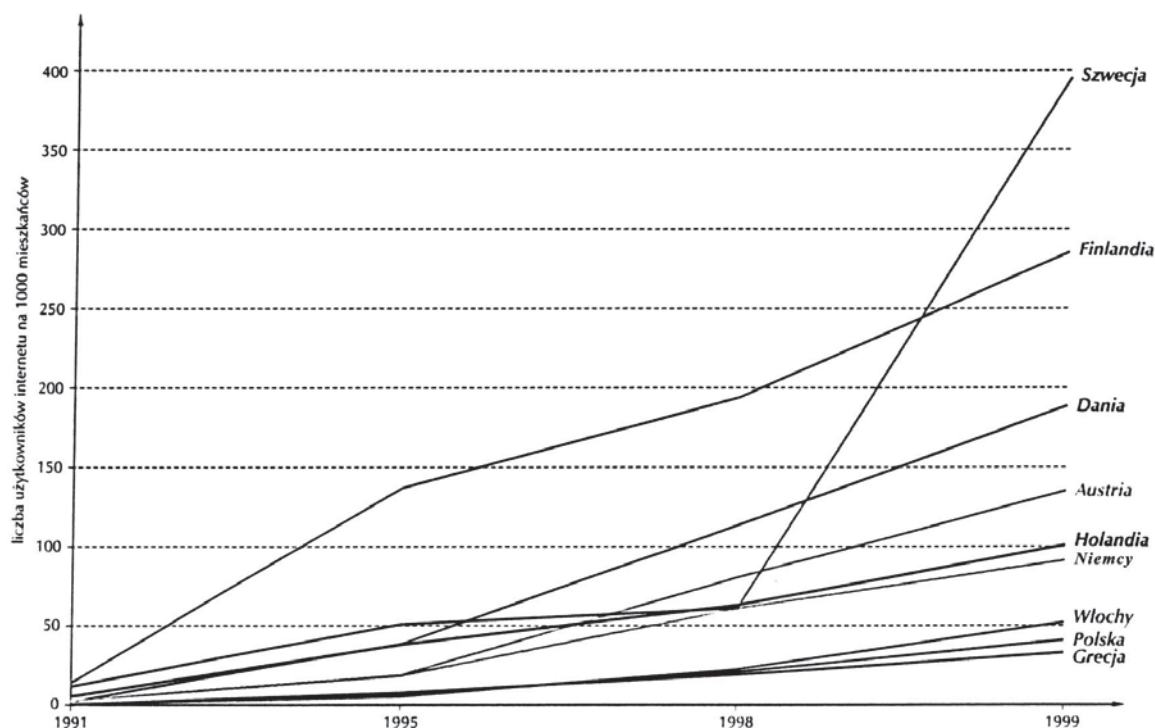
Zadanie 50. (3 pkt)

Przedstaw cztery cechy rolnictwa krajów wysoko rozwiniętych gospodarczo różniących rolnictwo tych krajów od rolnictwa krajów słabo rozwiniętych gospodarczo.

1.
2.
3.
4.

Zadanie 51. (3 pkt)

We współczesnym etapie rewolucji naukowo-technicznej nowym globalnym narzędziem jest Internet.

Źródło: Sobieska-Karpińska J., *Wiadomości Statystyczne* nr 6, 2001.

a) Wskaż kraje, które w latach 1991-1995 i w latach 1995-1999 miały największą dynamikę wzrostu liczby użytkowników Internetu.

.....

.....

b) Na podstawie wykresu oceń dostęp do Internetu w Polsce w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej.

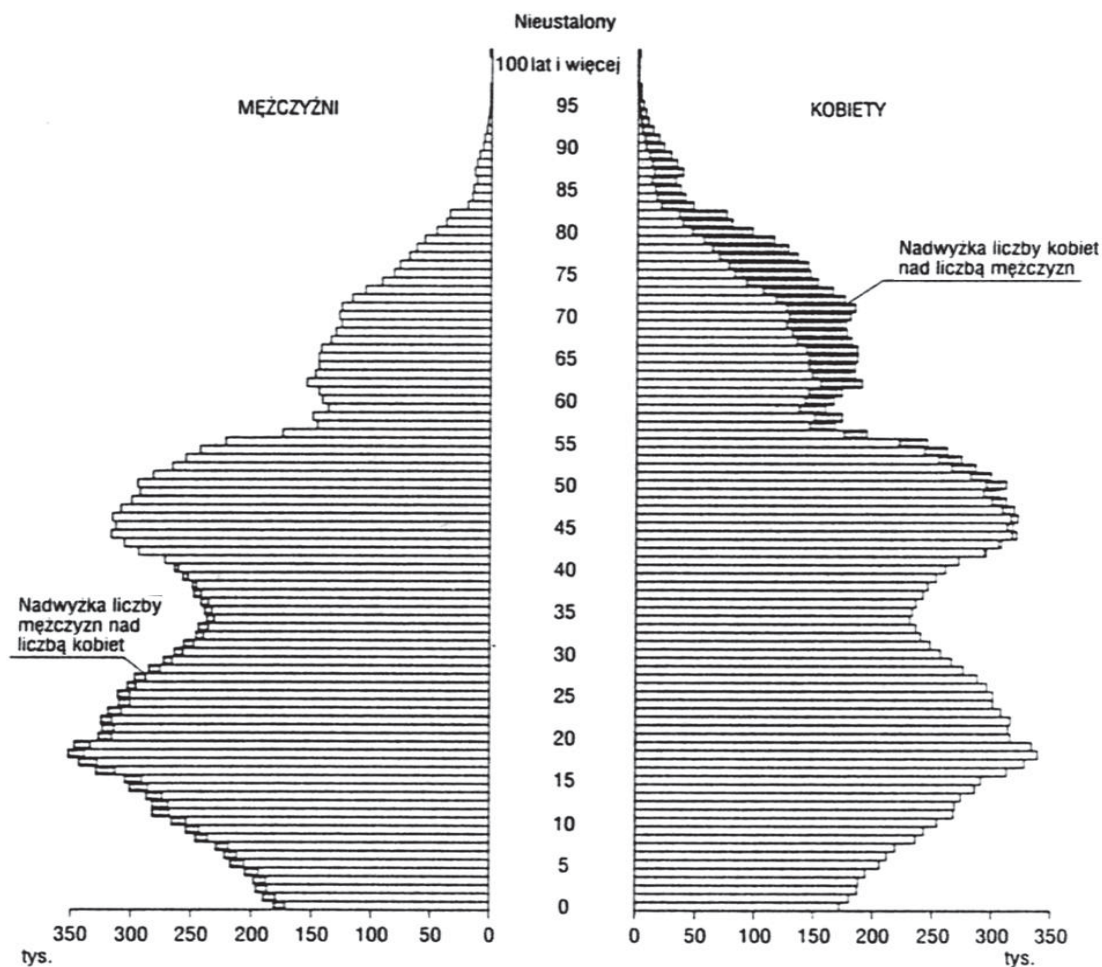
.....

.....

.....

Zadanie 52. (6 pkt)

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2002 R.

Źródło: MRS Polski, GUS, 2003.

a) Odczytaj i zapisz, w których przedziałach wiekowych współczynnik feminizacji jest wyższy od 100.

b) Podaj przyczynę tego faktu.

c) Na piramidzie wieku i płci Polski występują wyraźne cztery wcięcia. Wyjaśnij, co spowodowało spadek liczby ludności w tych przedziałach wieku.